Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 63 (6980). 1990 сыл. Ыам ыйын 24 күнэ. ЧЭППИЭР

Сыаната 3 харчы

Народнай депутаттар оройуоннааҕы Советтарын иккис сессията

Информационнай иһитиннэрии

1990 сыл ыам ыйын 22 күнүгэр народнай депутаттар сүүрбэ биирис ыҥырыылаах оройуоннааҕы Советтарын иккис сессията буолла. Сессияны оройуоннааҕы Совет председателэ **Г. М. Сысолятин** салайан ытта.

Сессия народнай депутаттар сүүрбэ биирис ыҥырыылаах оройуоннааҕы Советтарыгар 1990 сыл муус устар 22 күнүгэр быыбардаммыт депутаттар В. В. Петров (14 №-дээх уокуруk) уонна М. К. Зверетова (15 №-дээх уокуруk) боломуочуйаларын сөптөөҕүнэн аахта, оройуоннааҕы быыбар комиссията үлэтин бүтэрбитин туһунан мандатнай комиссия түмүгүн бигэргэттэ.

Сессия көрүүтүгэр маннык сүрүн боппуруостар киллэриллиилэр:

1. Народнай депутаттар оройуоннааҕы Советтарын бириэмэннэй регламенын туһунан.

2. Райсовет исполкомун бээс сыллаах үлэтин программатын туһунан.

Оройуоннааҕы Совет депутаттарыгар быыбардааччылартан киирбит накаастар тустарынан боппуруоһу, ситэ бэлэмнэммэтэҕинэн, бу дьыл бэс ыйыгар уочарата суох сессия көрүүтүгэр киллэрэргэ быһаарылынна.

Сессия күннээҕи бэбиэскэтин бастакы боппуруоһугар дакылааты оройуоннааҕы Совет председателин солбуйааччы депутат **Т. П. Посельская** оҥордо. Онно райсовет бириэмэннэй регламенын бырайыагар бастайааннай комиссиялартан уонна биирдиилээн депутаттартан бастаны сессия кэннит тэн киирбит этиилэр түмүллүннүлэр. Депутаттар онуоха олоҕуран бу докумуон бырайыагын биирдии ыстатыйаларынан дьүүллэстилэр.

Сессия оройуоннааҕы Совет бириэмэннэй регламенын тэрдүттэн бигэргэттэ.

Күннээҕи бэбиэскэ иккис боппуруоһугар дакылааты райсовет исполкомун председателэ депутат **Е. А. Борисов** оҥордо.

Дакылааты дьүүллэһиигэ тыл эттилэр: **В. П. Чичигинаров**—депутат, «Мындаҕаайы» совхоз директора, **А. В. Ефремов**—депутат, Субуруускай аатынан совхоз директора, **Е. Д. Макаров**—депутат, Сылаҥ орто оскуолатын учуутала, **И. П. Пономарев**—депутат, Кэлэгиттэҕи «Сайдыы» кооператив председателэ, **А. А. Шадрин**—депутат, «Агротехснаб» управлениета, **В. Е. Ефремов**—депутат, оройуоннааҕы сибээс узелын начальнига, **В. В. Петров**—депутат, Дириҥ агрошколатын директорын солбуйааччы.

Сессия туһааннаах боппуруоска быһаарыы ылынна.

Сессия райсовет депутата, Мэлдьэхси кэмэлтэ оскуолатын уруок директора Г. Г. Корякины хоһуубунай эппиэккэ тардар туһунан оройуон прокурорун представлениетын көрөн дьүүллэстэ уонна онно сөбүлэһигин биэрдэ.

Түмүгэр райпотребсоюз бырабылыанньатын председателэ П. Г. Кириллин уонна Чурапчы сельсоветын исполкомун председателэ П. Н. Мишкин депутатскай ыйытыктарга эппиэттээтилэр. Сессия олор түмүктэринэн быһаарыылары ылынна.

Манан оройуоннааҕы Совет иккис сессията үлэтин бүтэрдэ.

Райсовет исполкомугар

Ыам ыйын 17 күнүгэр райсовет исполкомун мунньаҕа буолла. Исполком көрбүт боппуруостарыттан биирдэстэрэ **оройуоҥҥа монументальнай үйэтитии үлэлэрин салгыы ытар дьаһалларга** аналла.

Ити боппуруос өссө 1986 сыл муус устарга эмиэ райсовет исполкомугар дьүүллэһиллэн элбэх пууннаах быһаарыы ылыллыбыта. Үс сыл устата олортон үгүстэрэ олоххо кыайан киллэриллибэтилэр.

«Октябрьскай революция 50 сыла» пааматынньык реставрацията ситэриллибэтэ, Якутскайдааҕы худфонд 6000 солк. ылан баран, пааматынньык сурутун металынан кутан оҥоруону толорбото. Улуу Кыайыы 45 сыла туолуутун көрсө «Кыайыы мемориала» тутуллуохтааҕа (комиссия председателэ Г. И. Адамов) эмиэ тохтоон турар. Мемориал, музей бырайыага, тутуллуохтаах сирэ, сметата чуолкайдамматылар. Быһата, мемориал биир да объега олохxо киллэриллибэтэ.

Онон райсовет исполкома 6 пууннаах быһаарыыны ылынна. Бастакытынан, «Кыайыы мемориалын» тутууну тохпутун иһин комиссия председателэ Г. И. Адамовка ыйыы оҥордо. Иккиһинэн, «Октябрьскай революция 50 сыла» пааматынньык реставрациятын 1990 сыл алтынньыга диэри ситэрэргэ, пааматынньык турар тумулун бөҕөргөтөргө, тупсарар, киэргэтэр дьаһаллары ыларыгар Чурапчы сельскай Советын исполкомун председателэ П. Н. Мишкини сорудахтаата.

«Кыайыы мемориалын» туттарыыны салайар райсовет исполкомун иһинээҕи комиссия састааба саҥардылынна. Председателинэн Г. И. Адамов бигэргэтилиннэ. Исполком ити комиссияҕа маннык сорудахтары биэрдэ:

— мемориал тутуллар миэстэтин бүтэһиктээхтик чуолкайдыырга;

— мемориал стеллатын, Албан аат аллеятын тутуутун иккис аан дойду сэриитэ бүппүтэ 45 сыла туолуутун көрсө 1990 сыл балаҕан ыйын 3 күнүгэр бүтэртэрэригэр;

— «Кыайыы музейын» бырайыактатар, сметалатар, үбүлэтэр уонна туттарар дьаһаллары ыларыгар, музей тутуутун 1994 сылга бүтэрэригэр, 1995 сыллаахха музей аһыыларын ситиһэригэр.

Исполком быһаарыытын 5-с пууна «Кыайыы мемориалын» үбүлээһин боппуруостарыгар аналла. Итиннэхэ 2 суол ыйыллынна. Бастакытынан, үбүлээһиҥҥэ ыһыллыыннья бэйэтэ кэмэлэһүөхтээх. Ол иһиттэн ветераннартан, үлэ коллективтарыттан, ыһыллыаннаттан үбү хомуйуу салгыы ытыллыахтаах. Иккиһинэн, оройуоннааҕы ветераннар советтарын ыҥырыыларын өйөөн, 1990 сыл бэс ыйын 21 күнүн—1941—1945 сс. алдьархайдаах сэрии иккиһээҕи тиһэх эйэлээх күн өйдөбүнньүгүн бырыыттынан сыаналаан—«Кыайыы мемориалын» тутуутугар аныырга.

Быһаарыы 6-с пууна оскуолаларга уонна 13 №-дээх СПТУ-га аналла. Кинилэр ыам ыйыгар «Кыайыы мемориалын» тутуутугар аһаан араас дьаһаллары ытан үбү хомуйалларыгар субаллиргэ. Ону салайыыны сельсоветтар исполкомнарыгар, районо салалтатыгар уонна оскуолалар директордарыгар сорудахтыырга.

Исполкомҥа **донордааһын туһунан боппуруос** көрүллүннэ. Оройуоҥҥа бу өртүгэр дьыала бэрдэ суох. Балыыһаҕа хаан малдьы тиийбэт. Кыһыл Кириэс уонна Кыһыл Полумесяц оройуоннааҕы тэрилтэтэ үлэлээбэтин тэҥэ. Аҥарах саҥааланым иһин хамсааһын саҥа уоскуу эрэ сатыыр. **Райсовет исполкома маннык тары олохтуурга быһаарда.**

Оройуоннааҕы кини балыыһа санитарнай пропагандаҕа инструкторын уонна Кыһыл Кириэс, Кыһыл Полумесяц оройуоннааҕы тэрилтэтин председателин дуоһунастарын холбоон хамнас фондун иһинэн оклад көрөргө. Бу дьыл бэс ыйын 1 күнүттэн оройуоҥҥа хааны тутар уонна кини компоненнарын бэлэмниир пууну аһарга. Оройуоҥҥа саха бастакы враһа П. Н. Сокольников аатынан бириһи олохтоон сыл ахсын амарах саҥааланыыны, медицинаны, оҕо уонна ийэ харыстабылын сайынныарыыга кылааты киллэрбиттэргэ аныырга.

Донордар хамсааһыннарын көҕүлүүр туһуттан 1 №-дээх маҕаһыыҥҥа «Донор полкатын» аһарга. Донордарга, степеннэринэн көрөн, биир тэгүллээн дефицитнэй табаары уочарата суох атыылааһалларын көҥүллүүргэ. «РСФСР үтүөлээх донора» ааты ылбыттарга 3 тыһ. солк. иһинэн сыаналаах табаар (мотоцикл, стенка, о. д. а.) фондатын, оттон «ССРС үтүөлээх донора» ааты ылбыттарга 10 тыһ. солк. иһинэн сыаналаах табаары (автомобиль, о. д. а.) атыылаһарыгар фонда аныырга.

Бу күннэргэ Аммаҕа баржалар кэлиилэрэ дьон сэргэ ыйыталаһар, кэтэриэһиргиир сонуннарыттан биир бөччүмнээхтэрэ. Оттон маныаха оройуоммутугар бэлэм хайдаҕый? Ол туһунан биһиги корреспондеммит ыйытыыларыгар эппиэттиир райпотребсоюз бырабылыанньатын председателэ П. Г. КИРИЛЛИН.

Дьон түмсүүтэ, көҕө быһаарыаҕа

Ыйытыы: Петр Гаврильевич, быйыл баржалары ханнык кэмҥэ кэтэһэбит?

Эппиэт: Бу күннэргэ Осетровоттан биһиги оройуоммутугар аадырыстанан хаймы-үйэ 18 баржа турбута биллэр. Онон бастакы баржалары бу ый 27—28 күннэригэр күүтэбит. Баржалар былырыыҥҥытааҕар эрдэ турдулар. Аны Аммаҕа уу кэлиитэ үчүгэй.

Ыйытыы: Оттон көрсөргө бэлэммит хайдаҕый?

Эппиэт: Ыам ыйыгар райсовет исполкомун иһинэн В. Н. Новгородов председателлээх анал комиссия тэриллэн үлэлиир. Онно бигэргэммит рабочай былаанынан куруускa 132 киһи кыттыахтаах, 5 автокран, 25 автомашина үлэлиэхтээх. Маныаха дьону куруус үлэтигэр таһаарыыга хас биирдии тэрилтэлэринэн былааннар тиэрдиллэн тураллар. Итинэ сэрэ совхозтар эмиэ дьону таһаарыах тустаахтар. Уста сылдьар ыраатыы Хаандыгаттан аналтарарга кэпсэтистибит. Оттон атын биэрэккэ үлэлиэхтээх ити 5 автокраны оройуон иһинээҕи тэрилтэлэр, предприятиелар хааччыйыахтаахтар. Ол туһунан туһааннаахтар биллэр. Таһаҕаһы сүөкээһиигэ быһаан-сорудах эмиэ тиэрдиллибитэ. Ол курдук, Карл Маркс аатынан совхозка 400, Эрилик Эристиин аатынан, «Чурапчы», «Мындаҕаайы» совхозтарга бириҥилэригэр 600 тонна таһаҕаһы сүөкээһин соруга турар. Итини таһынан «Бахсы» совхоз Аллараа Бэстээххэ уонна Субуруускай аатынан совхоз Мырылаҕа аналлаах бирингэдалэри туруоруохтарын наада. Көстөрүн курдук, хам тугу оҥоруохтааҕа чуолкай. Ол эрээри навигациянан кэлбит таһаҕаһы миэстэҕэ тиэрдиигэ бытаарыы таxсар куттааллаах. Холобур, Чурапчы — Мындаҕаайы суола баччааҥҥа диэри оҥоһулла илик. Ити биирэ. Иккиһинэн, баржаттан таһаҕаһы 10 хонук иһигэр сүөкүүр дуогабардаахпыт. Онон бары совхозтар, тэрилтэлэр таһаҕас сүөкээһиннигэр ыытыахтаах дьоннорун үлэ бастакы күннэриттэн таһаараллара ирдэнэр. Сүөкээһиини хоһутатар түбэлтэбитигэр райпотребсоюзка ыстараап түһэриллэр. Билигин бары тэрилтэлэр, совхозтар хаһаайыстыбаннай ахсааҥҥа киирбиттэринэн куруусчут ахсаанын толоруурга күчүмэҕэйдэр үөскүөхтэрин сөп. Онон быйыл аасыыт сылларга курдук иһыылаахпаака, күүтүспэккэ хааныы бэҕэрар таһаҕас кэлбитин түүннэри-күннэри сүөкээһиигэ суоттаныахтаахпыт. Кистэл буолбатах, аасыыт сылларга ордук совхозтар рабочайдара бэйэлэрин баржаларын кэтэһэн күнү-чааһы сүтэриилэрэ тахсара. Итиз быйыл учуоттаныахтаах. Уу суолунан кэлбит таһаҕаһы сүөкээһин—улахан социальнай суолталаах дьаһал. Ол иһин оройуон дьонун ыыһалҕаларын бары, биир киһи курдук, өйдүөхтээхпит. Бу үлэни кэмигэр ыытыыга дьон активноһа, түмсүүтэ быһаарар оруолу ылыаҕа.

Ыйытыы: Быйылгы навигациянан туох кэлэрэ күүтүллэрин бэрт кылгастык билиһиннэр эрэ.

Эппиэт: 6,5 тыһ. тонна таһаҕас кэлиэҕэ. Ити аасыыт сыллааҕытааҕар аҕыйах. Биһиги быйыл оҥорбут сайаапкабыт 80 бырыһыана кэлэрин кэтэһэбит. Ордук бородуукта өртө 25 бырыһыанынан аҕыйах буолуоҕа. Автомашиналар, улахан мотоциклдар адьас да суохтар. Оттон дьиэҕэ-уокка туттуллар хаһаайыстыбаннай табаардар сайаапка быһыытынан толору кэлиэхтэрэ. Онон ити кэлиэхтээх таһаҕаһы тутуһа биһигиттэн Осетровоҕа аналлаах бирингэдэ барда.

Ыйытыы: Мындаҕаайыга таһаҕаһы сүөкээһин кэмигэр үлэһиттэри хааччыйыы хайдах буолуоҕай?

Эппиэт: Ол өртүгэн үлэни ыытабыт. Бастатан туран, үлэ расценката саҥардыы оҥоһулунна. Бирингэдэлэр икки ардыларыгар куоталаһыыга ыҥырыылаахтары бэлиэтээһин эмиэ умнуллубата.

Арендатордар өлгөм үүттэрэ

Карл Маркс аатынан совхозка Н. Н. Рязанская старшайдаах «Эрчим» ферма арендатордара кыстыктааҕы эбэһээтэлистибэлэрин лаппа куоһаран иһэллэр. Ити кэмҥэ кинилэр 161 ынахтарын ахсыттан 1003-түү кг үүтү ылтэри дабайыттылар. Бу аҕыс ыанньыксыт күнүгэ 8.6 центнер үүтү ыыр. Оттон коммунист М. И. Михайлов салайар «Түгүргэстээх» комплексын эмиэ аҕыс ыанньыксыттаах коллектива күнүгэ тоннаттан ордугу ыыр.

Бу икки бастыҥ коллективтар кэлэр ый саҕатын эргин Таммахха, Чаранга, Туолбукка—барыта үс сайылыгынан көһүөхтэрэ.

П. АРЖАКОВ.

ЫҺЫЫ ҮГЭННЭЭН БАРАР

Оройуон совхозтара бэһээҕи турутунан бааһыналарга сиик сантарыытын түмүктээтилэр. 3805 гектарга сантарылынна.

Онон туорахтаах культуралары ыһыы былырыыҥҥытааҕар эрдэ саҕаланна. Субуруускай аатынан совхозка К. В. Чичигинаров звеньевойдаах үрдүк үүнүү звенота сиэмэни 200 гектарга ыста. Оттон Карл Маркс аатынан совхозка тракторр саҥахалланнылар, ыһыы кылгас кэмҥэ атахтана сырытта эрээри, 93 гектарга сиэмэ түһэрилиннэ. «Мындаҕаайыга» Г. Д. Николаев звенота эрдэ ыспыт 100 гектардаах нүөх ыһыыта ууга барда, онон иккиһин ыста. Туорахтаах культуралар ыһыыларын бастакынан «Бахсы» совхоз (кылаабынай агроном М. П. Толстоухова) бүтэрдэ. Былааннаах 106 гектар ыһыллынна. «Бахсылар» сүөһү аһылыгар буолар культуралары 171 гектарга ыстылар. Онон былааннаах 266 гектардарын кылгас кэм иһинэн бүтэрэр түрүктанныылар.

Уонсайынки, үлэ хаамыытыттан көрдөххө уонна халлаан туран биэрдэҕинэ, Карл Маркс аатынан, Субуруускай аатынан уонна «Мындаҕаайы» совхозтар аны 2-3 күнүнэн ыһыыны түмүктүүр кыахтаныылар.

Хортуоппуйу үүннэрээччилэртэн Субуруускай аатынан совхозка И. И. Харлампьев салайар звенота олордууну быйыл бастаанынан саҕалаата, 3 гектарга олорто. Оттон Эрилик Эристиин аатынан совхозка Н. Н. Новгородов звенота бадыбаалга уонна бааһынаҕа тэҥинэн үлэлиир. Сиэмэни сылытыыга, эмтээһиҥҥэ, куулааһыныга звено икки киһитин таһынан тэрилтэлэринэн субуотунньук дьоно махтоохтук үлэлэһэллэр. Оттон бааһынаҕа звеньевой икки механизатора кытта минеральнай уоҕурдууну киллэрэ сылдьаллар. Хаһан даҕаны үлэ үгэннээн барар.

А. СТЕПАНОВА.

Партийнай олох: идеологическай үлэ

Пропагандист „бочуоттаах аат" буолбатын

Үһулуччулаах теоретик, диалектик, Коммунистическай партияны төрүттээччи В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуута үрүҥ айахал ара артыстаммыт эбит буоллаҕына, быйылгы юбилей уратылаах быһыыга-майгыга атаарылынна. Ол биир өртүгэр В. И. Ленини нигэрдик ордук кэтээбитин, иэйис өртүгэр киһи теоретическай нэһилиэстибэтигэр сыһыан эраас өртүттээх утарсыылардаах буолбутунан быһаарыллар.

Сорох сирдэргэ сирдьит мемуралларын, «мемориальнай дуоскаларын суох оҥортоотулар», оттон сорохтор кинигэлэ саҥа лаамаҕынньыктары туруораллар. «Ленини комускуур наада дуо?» диэн ыйытыыга саастарын тухары чиэһиэдик үлэлээбит, Ленин үөрэҕинэн салайтаран олорбут бороостуой үлэһит дьон «Билиҥҥи сирдьиккэ итэҕэлбатин, эрэлбитин сутарбаппыт», — диэн хоруйдууллар.

Итинник уратылар сытыы утарсыылардаах кэмҥэ В. И. Ленин теоретическай нэһилиэстибэтин үөрэтиигэ сыһыаны тосту уларытыахха диэччилэр кытта толору сөпсөһөбүн. Ваччаайга диэри билиҥҥи В. И. Ленин үөрэҕин ыччааны хайдах иҥэрэн кэллибит диэн эргиллэн көрдөххө, киһи үөрэрэ суох.

В. И. Ленин кэриэстээбит бэлиэтэн хас оскуола ахсын лениннэй саалалары тэриһэртэй, кини жетириэтин таҥара курдук сир ахсын ыйыыртаан, ол-бу хаартыскалары, ойууларын таҥан альбомнары оҥорортоо, үлэлэриттэн быстах-остох цитаталары ылан кэпсээммит былыһыгар кыбытан биэрэртэн ордук оҕолорбутугар туту биэрдибит? Итинник үөрэтии, биллэн турар, түргэнник умнуллар, атын өйтө-санааҕа бэрт кэбэҕэстик баһыйтарар. Онуоха эбии сирдьит үлэлэриттэн цитаталары бэрт хойуутук туһаммыт, кини кэнниттэн дойдуну салайбыт дьоммут «Ленинниц олоруохха, үлэлиэххэ» диэн принцибы кыайан тутуспатахтара көһүннэ. Онон В. И. Ленини саҥалыы үөрэтиэххэ.

Итинниэхэ саамай сөптөөх эппиэти М. С. Горбачев биэрэр: «Бүгүҥ Ленин нэһилиэстибэтиттэн билиҥҥи үлэбитигэр, проблемаларбытыгар чопчу сүбэлэри, бэлэм рецептэри көрдүө суохтаахпыт. Ленин үөрэҕин сүрүн идеяларын билиигин саҥа быһыыга-майгыга сыһыан тутта үөрэниэхтээхпит». Итини кини тус бэйэм Ленин үөрэҕин бэйэбит үлэбитин, үөрэхпитин олохпутун кытта ыкса сибээстээн туһаныахтаахпыт диэн өйдүүбүн.

Уһуннук пропагандистаабыт дьон, буна, бэркэ билэллэрэ буолуо, политүөрэх үгүс истээччилэрэ марксизм-ленинизм теоретиктарын үлэлэрин үөрэтиини саамай чуккук дьарыгынан ааҕаллара. Ол биричиинэтинэн — биһиги оҕолорбутун өйчүтүй саастарыттан толкуйдуур дьарыгтан тэйиппиппит буолуон сөп. Цитаталары булуу да мараҕан курдук. Дириҥ үөрэхтээн биир этиини ойо тардан үөрэтии, биллэн турар, олус тутаҕын таһынан, киһини тарпат, төттөрүтүн, тэйитэр. Онон В. И. Ленин 55 томун барытын кэлимник, бары өртүнэн мараҕнатан көрөн үөрэтиэ наада. Ленин үөрэҕэ — сайда турар үөрэх. Бэйэтэ кырдьыгы булуор диэри хайдахтаах күүскэ үлэлээбитин, элбэх өй-санаа мөккүөрүн түмүгэр наадалааҕы булан ылбытын ыччааны тыгар тиэрдиэххэ. В. И. Ленин үгүс үлэлэрин ситэ бэлэмэ суох киһи өйдүүргүтэр марахан. Онон парткабинет, методическай киин пропагандистарга сүбэлэри-амалары биэриэхтэрин наада.

Урукку өртүгэр политүөрэх чопчу программата ыытарбыт. Ол иһин марксизм-ленинизм төрүттэрин хааннык литератураны аахыахтааҕын истинниитэ бэриллэр буолара. Ол хайысхалы буларга көмөлөһөрө. Билиҥҥи кэнгүл барыта бэйэбэр бэриллибитинэн, программа да суох, литература да ыйыллыбат. Ити үчүгэйин көрдөрбөтө. Дискуссиялар үксүгэр күннээҕи боппуруостар тула эрэ ыытыллаллар.

Онон эһиилги политическай үөрэх дьылыгар бу өртүгэр занятиелар хайдах ыытыллыахтарай? Туох эмэ былаан баар дуу, суох дуу? Истээччилэр баҕаларга хайдах учуоттаныаҕай, пропагандистар хайдах аттарыллан туруоруллуохтарай? Пропагандист үлэтин т... рийин — идеологическай үлэ быстыспат сорҕото. Киһи үлэтэ билиигиттэн уларыйбат буоллаҕына, «бочуоттаах» үлэһиттэр буолларбытыгар, идеологическай үлэбит дьаалатыһан устарытар тиийэр. Оттон ол тустаахха бэрдэ суох. Онон полит-үөрэх оскуолаларын үлэтин сэргэхситиигэ, пропагандистары дьиҥ-чахчы идеологическай фронт үлэһиттэ оҥоруута хамсааһын таһаарыллыан наада.

Е. СЛЕПЦОВА.
Мугудай.

Оскуола олоҕо

Экзаменнарга бэлэм хайдаҕый?

Бу күннэргэ оройуон оскуолаларыгар үөрэх дьылын түмүктүүр эксээттээх, элбэх түбүктээх күннэр үүннүлэр. Ол туһунан биһиги корреспондеммыт Чурапчы, Бахсы орто уонна Арылаах ситэтэ суох орто оскуолаларын кытта телефонунан сибээстэһэ сырытта.

Е. Д. МОНАСТЫРЕВА, Чурапчы орто оскуолатын завуһа:

— Үөрэх дьылын түмүктүүр экзаменнар бүгүҥҥүттэн саҕаланнылар. V—VI кылаастар үөрэнээччилэрэ национальнай оскуолаҕа үөрэнээччилэр саха тылыгар уонна математикаҕа, оттон нууччалыы тылынан үөрэнээччилэр нуучча тылыгар уонна математикаҕа экзаменнары туттарыахтара. VII, VIII, X кылаастар икки эбэһээтэлиннэй уонна биирдии бэйэлэрэ талбыт предметтэригэр экзаменнаныахтара. Выпускниктарбыт — XI кылааска 5 предмети туттарыахтара, оттон үһэ эбэһээтэлиннэй. Олор истэригэр урукку уратыта диэн саха литературата киллэриллиннэ. Ити үөрэх дьылын аҥарыттан биллэрбиттэ билиэттэр кэлбиттэрэ.

Экзаменнарга бэлэмнэнии, сүрүннээн, үһүс чаастарттан саҕаламмыта. Консультациялар ыытыллаллар, биирдиилээн көмөлөр оҥоһуллаллар. Оҕолор рефераттары суруйаллар, конспектары оҥороллор. Төһө кыалларынан оҕо судургу нойосууттан буолбакка, өйдөөн-толкуйдаан билэрин ситиһэргэ кыһаныны уураллар.

Ыам ыйын 25 күнүгэр тиһэх чуораан тыаһыаҕа. Ол кэнниттэн Е. Н. Курашов аатынан оскуолаҕа сыл ахсын үгэс курдук тэриллэр сахалыы ыһыах ыытыллыаҕа.

Е. П. СЕДАЛИЩЕВА, Арылаах ситэтэ суох орто оскуолатын учуутала:

— Быйыл экзаменнар графиктарын оҥоруу уратылаах буолла — хайа экзамены урутатан туттаары оҕолор бэйэлэрэ быһаардылар. Алын кылаастартан саҕалаан бэйэлэрин баҕаларынан талар предметтэригэр хас кылаас ахсын үөрэнээччилэр саха тылын, литературатын ылбыттар. Ити биир өртүнэн үчүгэйдээх: оҕолорбут төрөөбүт тылларыгар тардыһыылара улахан курдук. Иккис өртүнэн учуутал нагрузката олус улаатар. Хас биирдии кылааһы бэлэмнииргэ, үлэлэрин олох тоохтуҥ ыытарга элбэх бириэмэ наада.

Оскуолабыт IX кылааһын быйыл 12 үөрэнээччи бүтэриэҕэ. Кинилэр бары экзаменнарга киллэриллиннилэр. Ыам ыйын 30 күнүгэр бастакы экзаменнарын биологияҕа туттарыахтара.

Экзаменнарга бэлэмнэнии бэрээдэгинэн консультациялары биэрии, зачеттары тутуу тиһигин быспакка ыытыллар.

Ф. П. ТОЛСТОУХОВ, Бахсы орто оскуолатын директора:

— Бу күннэргэ оскуола XI кылааһын үөрэнээччилэрэ тракторы ыытыыга суайу итиитин төрүттэрэп баһылааһыннга уонна физкультураҕа зачеттары туттардылар.

Экзаменнар биһиэхэ бэс ыйын 1 күнүттэн саҕаланыахтара. Ити күн IX кылаас үөрэнээччилэрэ математикаҕа, выпускниктар нуучча тылыгар бастакы сыаналары суруйуохтара. Экзаменнарга бэлэмнэнииллэри, сүрүннээн, предметниктэр бэриллэрэ саҕалаан ыыталлар. Үлэ сүрүн форматынан билиэттэргэ эппиэттээһин, кэлимник хатылааһын, консультациялары биэрии буолаллар. Оҕо билиитэ таҥ буолбатах — ыарыр тар үөрэнээччилэргэ биирдиилээн көмө анаан оҥоһуллар. Болдьохто үчүгэй үөрэнээччилэргэ көмөлөһүүгэ анаан уураллар. Хаачыстыба иһин хас биирдии учуутал, үөрэнээччи эппиэттиир. Оскуола үөрэх дьылын бэс ыйын 17 күнүгэр түмүктүүр. Оттон ыла сайыҥҥы үлэлэр — үлэ, сынньалаҥ хаһыардарын аһыы, өрөмүөн, о. д. а. саҕаланыахтара.

ТАБА ӨЙДӨӨҤ

«Социалистическая Якутия» хаһыат бу дьыл муус устар 17 күнүгээҕи нүөмэригэр Сыанаҕа республикатааҕы госкомитет председателин солбуйааччы Р. Р. Бурнашев ыстатыйата бэчээттэммитэ. Итиэн сибээстээн үгүс дьон ыйыталаһаллар, сорохтор араастаан санаалары дааҕаны бааллар. Ону таба өйдүүллэрин наадатыгар быһааран биэрэргэ быһаардыным.

«Агротехснаб» производственнай-техническай предприятиета оройуон совхозтарын уонна бары тэриллэрин техникаҕа, саппаас чааһыкан уонна производствоҕа туттуллар атын табаардарынан хааччыйар. 1989 сылга диэри табаары иилэстэн тиэрдии транспортнай уонна атын да ороскуоттара республика бюджетыттан Госагропром нөҥүө сабыллар этэ. Оттон билигин ол ороскуоттар кэлбит табаарга наценканы ууруунан толуйуллаллар. Аҕыйыт сылга тыа хаһаайыстыбатыгар сыһыана суох тэрилтэлэртэн (холобур, киин балыыһа, райпотребсоюз, үөрэх салаата, олох-дьаһах өҥөтүгэр хааччыйар комбинат, дьаэ-уот уонна коммунальнай хаһаайыстыба холбоһуга, о. д. а.) табаарга наценка ууруллан 40748 (хаһыакка суруллубуттан 87338) солк. дохуот ылыллыбыта.

Ити ыстатыйаҕа сибээстээн бэрэбиэркэ кэлэ сылдьыбыта уонна сыыһа ыспыраапка оҥоһуллан, Сыана республикатааҕы комитетынан (кинибит дохуоту иннин бук ылан) 174 тыһ. солк. ыстараал түһэриллибитэ. Ол сыыһата дакаастанан ССРС Сыанаҕа комитетыгар көтүрүллүбүтэ. Оттон ССРС Сыанаҕа комитетын бу дьыл олунньу 21 күнүнээҕи 01-5/445-06 №-дээх суругунан Госагропром иһинэн үлэлиир уонна атын да тэрилтэлэргэ техниканы, саппаас чаастары, о. д. а. атыылааһыҥҥа аҕалы ороскуотун сабыыта совхозтары кытта сэргэ табаарга наценка уурулларга көҥүллэнэр.

Аҕыйыт сылга тэһэ эмэ наценка уурулубутун үрдүнэн табаары аҕалыы ороскуота 104 тыһ. солк. кыайан сабыллыбатаҕа.

В. ФИЛИППОВ,
«Агротехснаб» хааччыйыыга отделын начальнига.

Парасковья Макарова Томскайдааҕы педагогическай институт биолого-химическай факультетын 1987 сыллаахха бүтэрэн кэлэн Бахсы орто оскуолатыгар учууталлыыр.

Эн туруорсар, быһаарсар боппуруоһуҥ, этиҥ маҥнай сөптөөх курдугун иһин, дьиҥ иһигэр курааннах да дойҕох буоллаҕына кэнгүлэ. Араас, нахан ыла-ыла аҕырыыллыыр биричиинэтэ. Ол эрээри сүрдээх активнай позициялаах, ылдьыктаах тыллаах, үлэлэриттэн холобур буолар эдэр дьон элбэхтэр.

Эдэр учуутал, комсомол райкомун чилиэнэ Парасковья Макарова кинилэртэн биирдэстэрэ.

Снимокка: П. Макарова.

Т. Кардашевскай фотота.

Маны бэйэн хаһаайыстыбаҕар туһан

БАРЫСТААҔА БИЛИННЭ

В. Ф. Ермолаев хортуоппуйу үүннэриигэ сүбэларин бэрт сэргээн аахтым.

Үһүгү сиэмэ хортуоппуй сүөрдүттэн түтүлүктаах. Араас сүөрт сиэмэтин булар уустук. Онон киһи маҥнай дьарыктанарын билиэхпитин баҕарабыт. Оһыттаах оҕуруотчуттар этэлэринэн, таһырдьабыт сиэмэ хортуоппуйу дьиэҕэ ыам ыйын сэтэтыгар күннээх сиргэ таһаараллар. Ол аата сир иэррин кэтэһэллэр. Нэһилиэкэ биирдэ сиэмэ хортуоппуйу уупан ыһыырар. Ыам ыйын 9 күнүн диэки парник оҥоруохха. Аллараа өртүгэр мас сыыһын уматан, ол үрдүгэр эрдэ баламнаммыт кур кииһи ууран сылытыахха. Үрдүнэн пленканан сабыахха. Сылыйбытын кэннэ хортуоппуйу олордобут. Пленкатын күнүс аһаҕыт, түүнүн сабан хоноробут. Онтон рассадатын ылан лууккаҕа хаһан олордобут. Ыам ыйын 25—30 күннэригэр үүнээйилэр участакка көһөрөбүт. Рассаданан хортуоппуйу үүннэрэр туох барыстааҕый диир буоллахха, сиэмэҕиний эрдэ сайынныраг хоһуутугун сүүйэбит.

Эрдэтээҕи рассаданы үүннэрии практикатыттан көмөкөр буоллахха, маннык. Сиэмэ хортуоппуйу муус устар 15 күнүгэр олордубутум. Аннынгар целлофан тэлгээн баран кумах, мас коробуу, кии кутабын. Ол үрдүгэр сиэмэ хортуоппуйу кэккэлэччи ууран баран, күн аайы сылаас уунан ыһыырабын. Бастаан араскыта хараҕан баран, кэннинэ нуол дьүһүннэнэр. Онтон икки үс хонугунан сэбирдэхтэр тахсыбыттара. Икки нэдиэлэнэн силистэр бэйэ-бэйэлэригэр эриллэн, сыыһа хойдон иһэллэр. Ону үчүгэйдик сиигирдэн баран араардахха, силиһин алдьаммат. Почватын халыҥатан баран бэйэ-бэйэлэриттэн тэйиччи гына тус-туһунан олордубутум. Ыам ыйын 18—20 күннэригэр улахан, ньуруо сара, астаммыта.

Специалистар этэллэринэн, халаҥдаар үүнээйи сайдарыгар уонна олордор болдьоххо суолтата улахан. Хортуоппуй олордорго ыам ыйын 19—22—29 күннэрэ көдьүүстээх буолаллар. Саха сирин оройуоннарын баһыыкаларыгар кур кииһи күһүн эбэтэр саас киллэрэр сөп. Сибиэһэй балбааҕы икки сыл курсунар ордук. Итинн таһынан, хмалдар буоллаҕына, нумаҕы кытта мас коробуунан булкуйан кутар үчүгэй. Олор дор учаастак кобо ньуурдаах буоллаҕына, түргэнник сылыйымтыа, сииги көтүүтэ кыра буолар. Буору кобутүү хортуоппуй үүнэригэр кырата суох суолталаах. Биһиги баһаа дириҥник хаһабыт, буорбутун ирээрэ тиэрэ быраҕабыт. Ол алдьас эбит. Хаһар кэммит тыаллаах буолан сиик ордук түргэнник көтөр уонна почвабыт куурдар эбит. Сиэмэ хортуоппуйу күн сырдыгын таба тутуһан олордор сөптөөх.

Рассаданан үүннэрдэххэ, от ыйыгар эһиги остуолгутугар сибиэһэй хортуоппуй уруллуо. Маннык үүннэрии үчүгэйин, барыстааҕа билиннэ.

Н. ПАВЛОВ.

ОДЬУЛУУННААҒЫ СПТУ ЫҢЫРАР

✦ Оскуолаҕа 26-27 предмети үөрэтэри таһынан профтехучилищеларга хастыы да сыл үөрэтиллэр идэлэри бэлэмнии мараҕан, кыалыбат даҕаны.

✦ Үрдүк квалификациялаах рабочай кадрдары бэлэмнии аналлаах суос-соҕотох кыһаннан профессиональнай-техническэй училищелар буолаллар.

✦ Одьулуунна аҕы 13 №-дээх СПТУ көрдөбүлгэ толору эпиэттиир үчүгэй материальнай-техническэй базалаах, үрдүк бэлэмнээх педагогическай үлэһиттэрдээх.

✦ Училищеттан үрдүк үөрэххэ быһа барарга аны хаарчахтааһын суох.

СЛЕСАРНАЙ МАСТАРЫСКЫАЙ

Училищеҕа тракторист, шофер, электрик группаларыгар үөрэнэр оҕолор тустаах идэлэрин таһыннан слесарь идэтин эмиэ ылаллар. Онон слесарыган да үлэлиэхтэрин сөп. Программа быһыытынан 1 курстан үөрэнэллэр. 1986 сылтан таас мастарыскыайга дьарыктаналлар. Маннык тимирдиэн уһаныы араас коруҥнэриҥэр үөнүллаллар.

Слесарнай мастарыскыай сылга 3000 солк. бородуукчуйаны оҥорон таһаарар былаанныах. Аспыт сыллааҕы сорудаҕын аһарбыта.

Сүрүннүн фермаларга сүөһү аһыыр, уулуур хоруудаларын, эргиэн тэрилтэлэриҥэр бурдук астары буһарар халыыптары, урналары, бөҕүсыыһы баһар совоктары, анньыллыы, баҕыыры, муус анньары, бородуукчаны уурар дьаһыыктары, оҕуох ааннарын, о. д. а. эҥкэрбут. Итиннэ таһынан биирдиилээн дьон иортон туспа сакаастары ылыахха сөп.

Мастарыскыай базата кордобулгэ эпиэттиир. Тимирдиэн оҥоһуктарга туттуллар барыы инструменнар, араас станоктар баалаар.

И. КОЛЕСОВ,
производственнай үөрэхтээһиҥ наастара.

Саха фольклорун биэчэрэ

Быйылгы үөрэх дылыгар училищеҕа элбэх тематическай биэчэрдэр буолан аастылар. Олортон саамай табыллыыттарыттан саха фольклорун биэчэрин аатырахха сөп. Онно Д. Д. Пудов маастардаах кулуун үлэһиттэрин бэлэмнии группа тарийэн ыытыта.

Үлэһиттэр уонна үөрэнээчилэр киэһа училищеҕа актовай саалаҕыгар мустубуттара. Саха тылынан уус-уран айымныыны билиҥнэриэн кэнниттэн сценаҕа саха тойук дьиэрэйбитэ, хомус дьүрүҥүйбүтэ, саха тылы таҥастаах оҕолор оҥоҕайдаан ойбуттара. Ол кэнниттэн уолаттар хамаандаан былыргы саха тылы оонньууларга күрэхтэспиттэрэ. Мустубут дьон олус сэҥээрэн, сүрүннэрэ нотоҕуллан уба уулаттыытын, үтүгүн ылыытын, бөтүүктэҥнии, мас тардыыытын, бурҕалдьылаһыыны, хардаҕас тардыһыытын, о. д. а. көрбүттэрэ. Остуол оонньуулара: хабылык, хаамыска эмиэ умнуллубатахтара. Кыайылаахтар мүһэ ылан үөрбүттэрэ.

Саха тылы ас араана аҕалыллыбыт этэ. Онно кымыс, суорат, бурдук, эт астар араастара, куорчах, бутутас, о. д. а. тардыллыбыттара. Итиннэ барытын училище үлэһит дьахталлара астаан үөрэнээчилэри кунду лаҕыннаан ыытыбыттара.

Биэчэри училище техническэй үлэһиттэрэ В. С. Куьмина уонна В. Н. Корякин үөрэнээчилэри араас оонньууларгa үөрэппиттэрэ, ырыаҕа, тойукка, оҥоҕайга үөрүйбүттэрэ ордук кэрэхсэппитэ. Уус-уран самодеятельность коруу лауреаттара ыччаттары кытта биэчэри атаарсыбыттара махталлаах.

Быйылгы үөрэх дылыттан саҕалаан училищеҕа оҕолор төрөбүт литератураларын салгыы үөрэтэр буолбуттара кэрэхсэнэн эрэ сөп. Инникитин араас биэчэрдэр, кэдиэлэлэр оссо кэрэхсэбиллэхтэн ыытыллыыларыгар бэлэмнэнэбин.

Елена АММОСОВА,
корпост чилиэнэ.

Сарсыҥҥы рабочай кыһата

Кэнники сыллар практикалара көрдөрөрүнэн, уонсай орто үөрэхтээһин оскуолаларыгар үлэҕэ диринҥэтэн үөрэтии күүтүллүбүтүн курдук үчүгэй түмүктэри биэрбэтэ. Оскуолаларга бэриллибит 1-2 техникаан уонна производственнай үөрэхтээһин соҕотох мастарыскай механизаторлары нитэн таһаарыы кыаллыбата биллэр. Ол билигин хаһаайыннааһын саҥа ньыматыгар киириигэ, региональнай хаһаайыстыбаннай ахсааны олохтоһуҥ[illegible] көрүнэ. Аны уонсай үөрэхтээһин оскуолаларыгар идэни бэлэмнии саҥа материальнай базаны тэрийии дойдуга финансовай-экономическай кризис кэмигэр кыаллыбата чуолкай.

Ол иһин оскуолалар коллективтара, ССКП КК олуньутаабы (1988 с.) Пленумуттар уонна норуот үөрэҕириитин Бүтүн Соҕуотаабы съиэтэриттэн этиллибитин курдук, уонсай үөрэхтээһин бастакы уонна иккис кэрдиис оскуолалара оҕолорго наука торуттэрин үөрэтиэхтэхтэр, коммунистическай сэрэ-майгыга иитиэхтэхтэр уонна иҥиэргэ олоҕуран домоводство, общественнай-туһалаах үлэ хруоктарын, техническай айар куруһуоктар, географическай площадка, тыыннаах мунньуктар, пришкольнай участактар, үлэ уонна сынньалаҥ лаҕыырдарын комолоруннэн идэҕэ туһаайыы бөппуруостарын быһаарыахтаахтар. Кистэл буолбатах, биһиги оройуоммутугар «үлэҕэ диринҥэтэн үөрэтии» үруоктара муодаҕа кубулуйа сылдьыыбыттара, сорохтор күн бүгүнүгэр диэри онтон аккаастана иликтэр. Оскуолаҕа оҕолор 26-27 предмети үөрэтиллэр, онтан таһынан профтехучилищелар хастыы даҕаны сыллата үөрэтэр идэлэриҥэр такайыы оҕолорго ордук мараҕана биллэр.

Билигин XI кылааһы бүтэрээччиларга ханнык хайысханан идэни баһылаан тус бэйэ оҕолор уонна дойдута улахан туһана аҕалыахтааҕын быһаарыллар сорук туруохтаах. Онуоха, үрдүк да, орто да үөрэхтээх буолбутуҥ иһин, хас биирдии ыччат үлэ иһитэ буола нитилэн тахсыахтаабын чопчу тыһ, солк, оҥоһу оҥорор былаанныахпыт.

Училище материальнай-техническэй базата салгыы бөҕөргөтүллүөҕэ. Быйыл 670 тыһ. солк. таас котельнайы «Якутагропромстрой» МПМК-та үлэҕэ киллэриэҕэ. Бу тэрилтэ нэлэр сылтан таас варианнаах общественнай уонна олох-дьаһах блоктардаах (остолобуойдаах, актовай, спортивнай саалаардаах, ытар тирдэх) үөрэтэр-производственнай мастарыскыайдаах улахан үөрэтэр корпус тутуутун саҕалыахтаах. Итиннэ таһынан оройуон совхозтарын вөҕүлэһиннэриэн 100 сүөһүгэ аһаан үөрэтэр-производственнай ферма комплексын бырайыактар «Якутагропромпроект» институтуган чинчийин үлэлэриҥ ыыттардылар. Ол ааҕэри совхозтар финансовай туруктарэ мөлтөбүнэн итти үлэ эйгилгигэ диэри тохтоту лунна. Бу күннэргэ үлэһиттэр олорор уонна гараж турар кварталларыгар котельнай, сибиннньэ ферматын, үлэ уонна сынньалаҥ лаҕырын тутуулара саҕаланнылар, итиннэ быйыл государственнай комиссияҕа туттарыллыахтара. 92 мистэлээх уонсай олорор дьиэ этэн сиргэ көҥөрүллүөхтээх 102 мистэлээх уонсайга капитальнай өрөмүөн ыытыллыахтаах. Быйылгы үөрэх дьылыгар үлэлэбит 10 предметнай, 9 техническэй, 7 художественнай куруһуоктар, 10 спортивнай секциллэр үлэлэрин салгыахтара.

Үөрэнээчилэр оройуоннаабы, республикаабы олимпиадаларга, конкурстарга уонна спортивнай күрэхтэһиилэргэ ситиһиилээхтик кыттыллар. Саҥа көрдөбүлэргэ сөп түбэһиннэрэн, үрдүк үөрэх заведениетын үйүс курсуттар экзамена суох быһа киирэр бырааабы биэрэр үрдүкү профессиональнай - техническэй училищеҕа улаатыллыбыт бэлэмнэнии бэрээдэгинэн киирии экзаменнэрэ бэлэмнии факультатив үлэлиэхтээх.

Урукку өрүгэр училищены бүтэрээччилэр 10 эрэ бырыһыаннара үрдүк үөрэххэ барар эбит буоллахтарына, билигин хаарчахтааһын суох буолла. Онон оройуон ыччатларын үөрэнэр үлэни кытта дьүөрэлээн үрдүк квалификациялаах рабочай идэни баһылыырыгытыгар ыҥырабыт.

М. МАКСИМОВ,
училище директора.

Айымныылаахтык толкуйдааччылар наадалар

Билигин производствоҕа дьоҕурдаах, чин билиилээх, сатабыллаах, онуоха таһынан айымныылаахтык толкуйдаан үлэлиир рабочайдар наадалар. Бэйэлэриҥ дьоҕурдарыҥ сайыннарыахтарыҥ баҕалаахтарга биһиги училищебытыгар толору усулуобуйа баар. Спортивнай секциилэры, предметнэй уонна мастарыскыайдарга үлэлиир техническэй куруһуоку эмиэ үлэлиир. Өссө оскуолаҕа үлэлиахтиттэн техническэй куруһуогу салайабын, онон матырыйаал, опыт мунньулунна. Теоринны үөрэтиини сүнньүнэн физика уруокторыгар производственнай хайысхалаахтык ыытабыт. Оттон практическай оттуҥан лабораторнай-практическай занятиелларга уонна техническэй куруһуокка төбө кыалларыгар күүскэ дьарыктаннарабыт.

Сүрүн сыалым — оҕолорго айар дьоҕуру сайыннарыы, интэриэһи үөскэтии. Онуоха анаан байаарын бэйэлэрин баҕаларын, активностарын учуоттуубут. Үөрэнээчилэр ортолорутар техниканы сыныйаллыахтар, айар дьоҕурдаахтар баар буоллаллар. Биилэри техническэй проблемалары быһаарыыга, айар, толкуйдуур дьоҕурдарын сайыннарыыга, дьулуурдаах буолуута интиэхтэхпит. Онуоха мөкүүрдүр, араас интэриэһиэн, кэсиллэах идеяны ыытыылар көмөлөөллөр. Маннык быйылгы үөрэх дылыгар 24 оҕо дьарыктанна. Холобур, II курстан трактористар Аванай Нинифоров, Дима Ходулов, Филипп Карбаканов көмөлөрүнэн телевизоргa видеокамера туруорулунна. Куруһуок чилиэннэрин сүрүн соруктарынан кабинеттарга салайар пультары оҥоруу, туруоруу буолар. Онуоха таһынан кабинеттарга баар техническэй средоволары туоларыыга, уларытыы оҥоруугa көмөлөөллөр. Ол курдук, диапроектордары, киноаппараттары физика уонна омук тылын кабинеттарыгар дистанционнайдык сваллаан көрдөрөр гына уларытан оҥорбуттара. Онуоха таһынан оҕолор иҥэрдиигэ (пайка), прокладканы уруугa, проводтары харыстаһыыга уонна схеманы ааҕыыга үөрэнэллэр.

Администрация быйылгы үөрэх дылыгар куруһуокка сонтоох дьиэни туоту биэрдэ. Онно үүттүүр станоку, сварималыыр агрегаты, слесарнай остуолу туруордубут. Онон дьарыктаннарга кыах баар буолла. Итиннэ сорох түмүктэри биэрдэ. Дима Петров магнитофону хомуйан оҥордо, Валентин Попов сварка араас ньыхаларын баһылаата. Үөрэнээчилэр бэйэлэрэ автомашинаны хомуйдулар.

Үөрэнээчилэри техническэй айар үлэҕэ сыныйарыы производственнай үөрэхтээһиҥнэн, үөйэтин таһынан оҕолорго улахан интэриэһи үөскэтэр. Айар дьоҕур бүгүҥнү рабочайга үлэ хаһыак баҕарар саалаатыгар наадата чахчы.

М. БЕКЯНОВ,
училище физикаҕа преподавателэ.

Одьулуунна аҕы 13 №-дээх СПТУ-та нуучча тылын уонна литературатын преподавателиннэн Дария Ильична Колосова 11-с сылын айымныылаахтык үлэлиир. Кини үөрэтэр кабинета кэҥ, хоруу. Манна үөрэнээччилэр улуу нуучча норуотун литературатын кытта бастакы боччумнаах билиҥнэрин ылаллар. Бу сарсыҥҥы рабочай кадрдар бары өртүнэн сайдыылаах буолуулларын сүрүн акылаатынан буолар.

Дария Ильична училище үөрэнээчилэрин, педагогическай коллективын ытыктабылын, биһиэхэ бэйэтин сыралаах үлэтинэн, истиҥ майгытынан, сыныаныынан ылбыт бастыҥ педагог.

Снимокка: Д. И. Колосова.

Т. Кардашевскай фотота.

✦ *Холбоһуктааһын эндирдээх суолугар* ✦

Эппиэтинэстээх буоларбыт

Колхозтар бастаан тэрилтэлэрин оҥорон салайааччыларыттан колхозтаахтар тииһэ туохха барытыгар харыстанныбыт, үлэҕэ-хамнаска эппиэтинэстээх буолуу ойуунсиккиэттэн салайтарарбыт. Колхоз бэрэбиэлэйиэтигэр 7 киһиттэн састааттаах талаллара. Бухгалтеры таһынан суоччут диэн баара. Кини араас мал-сал кииритин-таһаарыытын, алдьаммытын-кээһэммитин учуоттуура, көлөһүн күнүн бииргэ колхозтаахтыы киллэрэрэ.

Саамай үгүс түбүк хонуу бирикээдьиирдигэр тиксэрэ. Кини үлэҕэ туһаныллар көлөһү, туттуллар сэби-сэбиргэли дьаһайара, сылга аттаҕын быатыгар тииһэ быһаарсара, олор бүтүн буолуулара хас бииргин бэрбит киһититтэн ирдиирэ. Охсуллубут, мунньуллубут сир кээкин мэрэйдиирэ, хас бугул курбутун, түүтэх баайыллыбытын, төһө мас кэрдиллибитин учуоттуура.

Хас биирдии киһи, оҕо, дьахтар, оҕонньор, эмээхсин сылга саамай кырата 60 көлөһүн күнүн өлөрүөхтээҕэ, отчоҕуна эрэ колхозтааҕыннан аҕыллара. Өрөбүл күн, уоппуска диэн суоҕа. Ыарыйдахтарына эмп үлэһиттэрин испырааккаларыннан эрэ көҥүллэнниллэрэ. Убу итэҕэстээбиттэртэн, сүөһүнү өлөрбүттэртэн, сэби-сэбиргэли алдьатыыттартан ирдэбил кытаанахтык туруоруллара. Ферма сэбиэдиссэйэ ынахсыттар, сылгыһыттар үлэлэрин салайара, төһө үүт ыамныттык, эт туттарыллыбытын, дохуокка үлэстиигэ хаалбыт тыа хаһаайыстыбатын бородуукталарын хонтуруоллуура. Суоччут нэдиэлэ ахсын ыанньыксыт төһө үүтү ыырын бэрэбиэркэлиирэ.

Ревизионнай комиссия үс киһиттэн састааттаах уопсай мунньаҕынан талыллара. Кыһынын кинилэр отчуоттуур-быыбардыыр мунньах буолуор диэри атын үлэттэн көҥүлэнэн, кустаах эбээһиниэстэрин дьарыктаналлара. Үп-харчы киирэтин-таһаарытын, төһө барыс киирбитин, колхозтаахтар көлөһүн күннэрэ аҕылыллыытын, дохуоту хонтуруоллуллара, бэрэбиэркэлииллэрэ. Онно оҥорбут түмүктэрин оройуонтан киллэрэн бигэргэтэрэллэрэ. Дьэ ол кэннинэн уопсай мунньахха туруораллара уонна дохуоту үлэстии буолара.

Отчотооҕу колхозтар техникалара диэн мас тараах, даарда суха, булуук, аҕыйах охсааннаах от охсор итиэннэ мунньар массыыналар, көлө тэрдэр биир-икки сеялката, икки эт тардар лобогрейкалара буоллаллара. Итилэри туттан бүттэхтэринэ уус дьиэтин таһыгар аҕалан туруораллара. Олору тимир уһа балтаһытынныын кыһыны быһа оҥороллоро, бэрийэллэрэ. Итиэ сүрүн үлэлэрин таһынан баһымньы, хойгуо, араас нэччэхтэр оҥоһуулара киниллэрэ сүктэрэллэрэ. Ол уустар тутууттара-хапптыттара бэҕэ-таҕа буолара уонна ыһыы, хомуур үлэлэрэ саҕаланналлар эрэ холбоннуу да бара турарын. Оту хотуурунай даҕаны оҕустарбыт, мас кыраабылынан даҕаны мустарбыт элбэх сүөһүнү иитэрбит.

Бииргиилээн бастыы үлэһиттэр дьону үлэҕэ-хамнаска улаханнык көҕүлүүлэрэ. Холобур, Кардашевскай Алексей Степанович иккиэн колонна күнгэ алталыы оту кэбиһэрэ. Соҕуоктар бутаһыдэрин маһын кардигэ Платонов Степан Афанасьевич 120—130 устуукаҕы үс өртүгэн эриннэн бэлэмниирэ. Коломен Сыссолятин Михаил Федорович хас күн ахсын 3,25 гектары оҕустарара. Оту охсууга 5—10 хонуктаах буурдааһынньаах күннэр биллэриллэллэрэ. Онно биир күн Василий Дьячковскай 3,25 гектары охсубута. «Трактор» колхозтан Платонов Степан Афанасьевич икки омурҕатыга 2,25 гектары охсон барыаһалдьан хаалбыта. Оттон Кардашевскай Николай Николаевич (Баабыкай) 10 хонуктаах буурдааһыныга 21,42 гектары охсубута. Анна Старостина, Татьяна Григорьевна күннэ 1,2 гектары охсоллоро, 1000-лыы устуука түүтэҕи баайаллара. Оттон Иван Григорьев, Лука Платонов 1500-түү түүтэҕи баайбыттара биллэр.

Тымныыга тоҥмотох, куйааска буспатах, эрэйи кыһалҕаны билбэтэх дьон түгү даҕаны хоноруулары гар холооччулара суох. Санаабычча сиигэраачылар, тустаабычча туойаачылар. Сорохтор «ол эһиги диэн» диэх курдук тыллаһааччылар. Уруккку курдук техника суоҕар, ас-таҥас кырыымыгар үрэх баһын өргөйөн, тайҕа баһын тайанан ньыгыл илиилэринэн сүөһү-ас иитиэн олорбут былыргы өбүгэлэрбит үтүө үгэстэрин, олоххо үөрүйэхтэрин, тулуурдарын, сэмэйдэрин туохха даҕаны холообот курдук тыллаһааччылар. Оттон киниэлэртэн сэдиптээн оройуон сэвхээтара билиги тыһынынчанан аҕыллар сүөһүлээхтэрин, сылгылаахтарын, ходуһалардаахтарын, бааһыналардаахтарын умнар курдуктар.

Билиги эдэр көлүөнэни өбүгэлэрбит үтүө үгэстэригэр, олоххо опыттарыгар үһүйүү, кинилэр үгүтэй өрүттэригэр үөрэтии биһиги буттүүммүт иэспиттэн буолуохтаах. Ыччат оччолорго үлэттэн илиитин араарбатах, бэйэлэрин сатабылларыннан олох иһин охсуспут, саха омук үөскүүр түскулун үүрбүбүт ытык кырдьаҕастарбыт үтүөкэннээх дьылаларыгар сатаан сүгүрүйэ үөрэниэхтээх.

А. КАРДАШЕВСКАЯ,
Ленин орденын кавалера, персональнай пенсионер.

Эдэрдэр ситиһиилэрэ

Кыайыы 45 сылын чааһыгар Чурапчытааҕы спортивнай оскуола тустууктара икки куоракка күрэхтэһиилэргэ кыттан кэллилэр.

Тренер С. П. Макаров 7 оҕону Минскэй куоракка Бүтүн Союзтааҕы турнирга илдьэн туһуннарда. Онно интернат-оскуола үөрэнээччилэрэ Айаал Семенов (35 кг), Алеша Дорожкин (38 кг) бастаатылар, Коля Макаров (41 кг) уонна Чурапчы орто оскуолатын үөрэнээччитэ Саша Егоров (35 кг) үһүс миэстэлэннилэр.

Оттон Северодвинск куоракка ыытыллыбыт Бүтүн Союзтааҕы турнирга тренер К. Н. Захаров уонна И. С. Посельскай (судьуйанан) 10 оҕону илдьэн туһуннардылар. Бу күрэхтэһиигэ кыра сааһтаахтарга Сергей Верхотуров (32 кг) иккис буолла. Улахан сааһтаахтарга Толя Курилов (45 кг), Гаврил Дагданча (48 кг), Вася Варламов (52 кг) бастаатылар, Эдик Гурьев (45 кг), Толя Андреев (69 кг), итини тэҥэ Дириҥтэн кыра сааһтаахтарга Гоша Куличкин, Саша Андреев үһүс миэстэни ылдылар.

Тренер К. Н. Захаров Гаря Дагданчаны, Вася Варламовы Кисловодскайга үөрэнээччилэр Бүтүн Союзтааҕы спартакиадаларыгар бэлэмнээр Россия оҕолорго сборнай хамаандатын кытары эрчиллэр сборга хаалла.

Р. НЕУСТРОЕВ.

Физкультураны сөбүлүүбүн

Мин таптыыр уруокпун — физкультура. Биһигини ити уруокка Петр Дмитриевич Ефимов үөрэтэр. Онно зарядка оҥоробут, оонньуубут уонна эстафеталыыбыт. Уруок бүттэҕинэ уолаттар бараллар, оттон биһиги, кыргыттар, хаалан үҥкүү үөрэтэбит.

Ася КОЛЕСОВА,
Чурапчы ситэтэ суох орто оскуолатын V кылааһын үөрэнээччитэ.

ОЛ-БУ ТУҺУНАН

● Опыттаах маляр тимир сэтканы, кыра харахтаах тиэрр эрээйэтиини хайан даҕаны кииститэн сотуо суоҕа—итиннэ кыраасканы үксэ сиргэ тохтор. Маннык бэалдьох валигынан сотор ордук—кыраасканы да тохтубат, үлэ хаачыстыбата да үчүгэй буолар.

● Өскөтүн тирии бачыыҥкаҕытыгар, бэтэнкэҕитигэр маслянай кыраасканы биһиллинэҕинэ, уунаайк арыытынан ыраастаан—саҥа бэотинкэни үчүгэйдик кыдар эрэ буолбакка, өссө тириитин сымнатар.

(«Вестник Агропрома» еженедельнигэ)

ҮӨРЭХХЭ ЫҤЫРАБЫТ

МОСКОВСКАЙ УОБАЛАС ЕГОРЬЕВСКАЙ к. 107 №-дээх ОРТО ПРОФЕССИОНАЛЬНАЙ-ТЕХНИЧЕСКЭЙ УЧИЛИЩЕ үөрэнээччилэри ылыыны биллэрэр.

Училище текстильнэй промышленность сүрүн идэлэригэр үрдүк квалификациялаах рабочайдары бэлэмниир.

8 кылаас базатыгар 3 сыллаах үөрэххэ

1. Ткачтары.
2. Прядильщицалары.
3. Бэлэм табаар контролердарын.

Үөрэнээччилэр орто оскуоланы бүтэрэллэр. Толору государственнай хааччыллыыга сылдьаллар, босхо аһылыгынан уонна обмундированиенан хааччыллаллар. Куорат тас өртүттэн сылдьааччыларга босхо общежитие бэриллэр. Базовай предприятие идэни ситиһиилээхтик баһылааһын уонна холобурдаах тутта сылдьыы иһин үөрэнээччилэргэ ый ахсын 15—20 солк. суумалаах бириэмийэни хааччыйар.

10 кылаас базатыгар 1 сыллаах үөрэххэ

1. Ткачтары.
2. Прядильщицалары.
3. Мотальщицалары.
4. Ленточницалары.
5. Бэлэм табаар контролердарын.

Ылааннарын уонна программалары ситиһиилээхтик толорор үөрэнээччилэр 70 солк. стипендияны ылаллар. Куорат таһыттан сылдьааччылар общежитиенан хааччыллаллар.

Үөрэх мастарыскыайдарыгар производствоҕа производственнай үөрэхтээһин хааммытыгар үөрэнээччилэргэ 50 бырыһаан кээмэйдээх харчынан төлөбүр оҥоһуллар.

Училищеҕа медицинскэй комиссияны ситиһиилээхтик ааспыттар киирии экзамена суох ылыллаллар.

Училище үрдүк үөрэх заведениеларыгар ытар быраантаах. Училищены бүтэрэн кэнниттэн үлэ төлөбүрэ 150-тан 250 солкуобайга диэри.

Училищеҕа киириигэ маннык докумуоннар көрдөнөллөр:

1. Сайабылыанньа.
2. Төрөөбүн туһунан свидетельство (паспорт)—куорат таһыттан кэлээччилэртэн урут олоро сылдьыбыт сирдэриттэн уһуллуулаах.
3. Үөрэх туһунан докумуон.
4. Медицинскэй ыспыраапка (086У форма).
5. Олорор сиргэн ыспыраапка.
6. Государственнай хааччылыы туһунан ыспыраапка.
7. 3х4 см кээмэйдээх алта фотография.

Сайабылыанньа а л а р ы ылыы—муус устар 15 күнүттэн балаҕан ыйын 1 күнүгэр диэри (10 кылааһы бүтэрбиттэртэн—алтынньы 1 күнүгэр диэри). Занятиелар балаҕан ыйын 1 күнүттэн саҕаланаллар.

Куорат таһыттан кэлээччилэр докумуоннары училище аадырыһыгар заказнай сурукунан ыытыахтарын сөп: 140300, г. Егорьевск Московской области, проспект Ленина, д. 3, СПТУ-107. Телефоннар: 3-04-71, 3-15-22, 3-17-51.

Тиийиллэр: 1. «Москва—Егорьевск» автобуһунан метро Выхино станциятыттан.

2. Казанскай вокзалтан «Москва — Егорьевск» электропоеһынан.

3. «Москва — Голутвин» электропоеһынан 88 км станцияҕа диэри, онтон салгыы Егорьевскайга диэри автобуһунан.

ЛОТЕРЕЯ БИЛИЭТТЭРИН АТЫЫЛАҺЫҤ

ОРОЙУОН ОЛОХТООХТОРО!

Шефтээх Нерюнгри куорат Советын исполкомун тэрээһиннинэн **бэс ыйын 3 күнүгэр республика оройуоннарын хабан харчы-мал лотереята оонньонор.** Лотерея 2 мөл. солк. суумалаах таһаарыллар. Сүүйүүгэ онтон 40 бырыһаана эбэтэр 800 тыһ. солк. төлөнөр. **Сүүйүү ахсаана—4714** эбэтэр урут оонньоммут лотереялардааҕар 3 төгүл элбэх. **Билиэт сыаната—10 солк.**

Лотереяҕа оонньоноллор (устууканан):

—7 «Москвич» автомашина;
—3 «ЛУАЗ-969М» автомашина;
—4 «Урал» мотоцикл;
—7 «Днепр» мотоцикл;
—5 «Иж-Юпитер» мотоцикл;
—3 23 тыһ. солк. сыаналаах норка сон;
—6 «Австрия» каракуль сон;
—20 көбүөр;
—5 дьахтар түүлээх таҥаһын комплега (бэргэһэ, саҕа, варежка);
—58 эр киһи норка бэргэһэтэ;
—69 дьахтар норка бэргэһэтэ;
—39 дьахтар кырса бэргэһэтэ;
—3 дьахтар киис бэргэһэтэ;
—1000 «Турция» спортивнай костюм;
—24 өҥнөөх телевизор (японскай уонна советскай);
—310 араас магнитофоннар (японскай уонна советскай оҥоһуктар).

Маны таһынан Японияҕа, Болгарияҕа, Чехословакияҕа, Австрияҕа, Грецияҕа, Китайга оҥоһуллубут элбэх эр дьон уонна дьахталлар сонноро, куртката, джемпердэр, кроссовкалар, оҕо костюмнара, хайыһар костюмнара, дипломаттар, сумкалар, ачыкылар, бүрүүкэлэр, свитердэр, куопталар, колготкалар, зонтар, ветровкалар бааллар. Өссө элбэх биһиги дойдубут оҥоһуктара оонньонуохтара.

Лотерея өссө биир уратытынан элбэх блиц-сүүйүүлэр оонньоноллоро буолар. Ол аата сүүйүү серия барыы нүөмэрдэригэр тиксэр. Холобур, 000002 нүөмэр 001 сериятыгар 645 солкуобайдаах өҥнөөх телевизор түбэспит буоллаҕына, ити нүөмэр 002, 003, 004 сериялара эмиэ итинник өҥнөөх телевизордары сүүйэллэр.

Блиц-сүүйүүгэ оонньоноллор:

—өҥнөөх телевизордар;
—радиоприемниктар;
—магнитофоннар;
—магнитолалар;
—велосипедтар, мопедтар;
—«Иж-Юпитер», «Днепр» мотоцикллар;
—көбүөрдэр;
—чаһылар;
—норка бэргэһэлэр;
—Японияҕа оҥоһуллубут эр киһи болтуота;
—биноктлар, балааккалар.

Итилэрэ таһынан 72245 солк. суумалаах харчынан сүүйүүлэр оонньоноллор: 2 бириис—5000 солк., 5 бириис—2000 солк., 5 бириис—1000 солк., 10 бириис—500 солк., 100 бириис—100 солк., 200 бириис—50 солк., 20 бириис—25 солк., 100 бириис—10 солк., 149 бириис—5 солк. Ону таһынан биир 30000 солк. уонна иккиэ 10000 солк. (холбоон 50000 солк.) супер-бириистэр оонньоноллор. Харчынан сүүйүү кэлии талбыт массыытынан ылар быраабы биэрэр.

Лотерея оонньуутуттан киирбит үп Нерюнгри куорат социальнай наадатыгар туһаныллыаҕа. Ол курдук: 300 тыһ. солк. алкоголя суох утахтары оҥорор сыахтар, 100 тыһ. солк. музыкальнай оскуола тутуутугар, 150 тыһ. солк. физкультура уонна спорт дьаһалларын итиэннэ культурнай дьаһаллары ыытыыга барыаҕа.

Лотерея билиэттэрэ ыам ыйын 19—24 күннэригэр Чурапчы сэлиэнньэтин маҕаһыыннарыгар атыыланар, общественнай атыылааччыларынан тарҕатыллар. Тираһа «Социалистическая Якутия» хаһыакка тахсыаҕа.

Талбе-сытыы тарбахтаахтары, олохторугар эмиэскэ үөрүөн-көтүөн баҕалаахтары оонньууга кыттарбытыгар ыҥырабыт!

Тэрийэр комитет.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Олох-дьаһах өҥөтүгэр хааччыйыы комбинатын столярнай сыаҕа сакаасчыт матырыйаалынан холуода, түннүк араамата оҥорор уонна диван, кирпэһилэ таҥастарын дьиэҕэ тиийэн уларытарга нэһилиэнньэттэн сакаас ылар.

x x x

Кыһыҥҥы хабараан тымныыга атаххыт ичигэс буоларыгар биллиэгиттэн кыһаныҥ! Кыһыны туораппыт атаххыт таҥаһын ыраастаан, өрөмүөннээн уларыттарарга тиэтэйиҥ. Күһүн хойутаан аҕаллаххытына өр кэтэһиэххит турар.

x x x

Фотография сыаҕа ыам ыйын 17 күнүттэн эт-үүт комбинатын хонтуоратын дьиэтигэр үлэлиир.

Администрация.

Кылааннаах сельскэй Совета, отделение совета, Арыылаах ситэтэ суох орто оскуолатын уонна олохтоох дьааһыла-сад администрациялара учуутал Мария Петровна Демьяноваҕа ийэтэ

ПОТАПОВА Екатерина Сергеевна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Хайахсыт сельскэй Совета, отделениетын совета үлэ ветерана Петр Егорович Дьячковскайга кэргэнэ колхознай тутуу ветерана

ПОТАПОВА Екатерина Сергеевна

өлбүтүнэн бэйэлэрин дириҥ кутурҕаннарын биллэрэллэр.

Редактор П. П. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 36 пом. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-333, отделы—21-365, общий—21-565.

«САҤА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.

Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4315.

№ ЗАКАЗА 63.

Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 24 пом.